

### جامعه‌شناسی (3)

(۱) - منظور از ذخیره ی آگاهی یا ذخیره ی دانشی چیست؟ هر آنچه افراد از تجربه های فردی و اجتماعی خود، مطالعات مدرسه ای، دانشگاهی و... می آموزند، ذخیره ی آگاهی یا ذخیره ی دانشی آنها را شکل میدهد.

(۲) - منظور از دانش عمومی چیست؟ به مجموعه ای از آگاهیها و دانش ها که از بدو تولد و با ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می کنند سهیم و شریک می شویم «دانش عمومی» می نامند.

(۳) - دانش عمومی چه اهمیتی در زندگی اجتماعی ما دارد؟ اگر این آگاهیها و دانشها نباشند، زندگی اجتماعی ما مختل می شود و جهان اجتماعی فرو می پاشد.

(۴) - نحوه و روش کسب دانش عمومی بیان کنید؟ این دانش را انسانها در طول زندگی خود به دست می آورند؛ یعنی این دانش، حاصل از زندگی است. به بیان دیگر این دانش (یا حاصل تجربه خود افراد است یا حاصل تجربه دیگران)

(۵) - کدام دانش گسترده ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می دهد؟ گسترده ترین بخش ذخیره دانشی ما، دانش عمومی است

(۶) - منظور از دانش علمی چیست؟ به آن بخش از ذخیره دانشی که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می آید و نسبت به دانش عمومی عمیق تر و دقیق تر، است. «دانش علمی» می گویند.

(۷) - با ذکر مثال توضیح دهید دانش علمی چگونه شکل می گیرد؟ دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می گیرد و پیشرفت می کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می گردد؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی رویه جمعیت در یک کشور می تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمعیت شناسی را فراهم کند

(۸) - چه تفاوتی بین کسانی که دارای شناخت عمومی و شناخت علمی هستند در مواجهه با مسائل و مشکلات جامعه وجود دارد؟

انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می شود؛ همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، مسائلی مانند اعتیاد، بیکاری، فقر، نابرابری، قانون گریزی، بحران اخلاقی، بحران آگاهی و... را می شناسند و برای حل برخی از آنها راهکارهایی پیشنهاد می دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می توانند برای آنها راه حل های صحیح پیدا کنند

(۹) - اعضای جامعه برای حل تعارض دانش عمومی و دانش علمی چگونه عمل می کنند؟ اعضای جامعه، برای حل این تعارض ها، گاه با دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده های جدید انجام می شود.

(۱۰) - با ذکر مثال بیان کنید جهان های اجتماعی مختلف بر چه اساسی تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؟

جهان های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؛ مثلاً جهان متجدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می دانست و علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی کرد.

(۱۱) - جای خالی را با عبارت درست کامل کنید. ما درباره ..... کمتر می اندیشیم؛ بیشتر از آن استفاده می کنیم و در تعامل با یکدیگر آن

را به کار می بریم..... برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. (الف) - دانش عمومی (ب) - دانش علمی

(۱۲) - اگر رویکرد دنیوی جهان متجدد به جوامعی که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می دانند، سرایت کند چه

پیامدی به دنبال دارد؟ اگر چنین رویکردی، به جوامع دیگر که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می دانند، سرایت کند، در

ذخیره دانشی آن جوامع، تعارضاتی پدید می آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می شود، دانش علمی از رشد و رونق لازم

باز می ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست میدهد.

### سوالات درس دوم جامعه شناسی (۳)

- (۱) - **علوم اجتماعی به چه دانش ها و علمی اطلاق می شود؟** در واقع علوم اجتماعی به دانشهایی گفته می شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آنها بر کنش ها و شیوه زندگی ما و همچنین اثرپذیری آنها از کنش ها و شیوه زندگی ما را به روش علمی مطالعه می کنند.
- (۲) - **مهمترین فواید علوم اجتماعی را بیان کنید؟**
- (۱) - علوم اجتماعی نیز با شناخت پدیده های اجتماعی، به انسانها امکان می دهند که آثار و پیامدهای پدیده های اجتماعی را پیش بینی کنند.
- (۲) - دانشمندان علوم اجتماعی تلاش میکنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آنها با کشف این قواعد میتوانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند.
- (۳) - علوم اجتماعی زمینه فهم متقابل انسانها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسانها کمک می کنند.
- (۴) - علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزشها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آنها را دارند.
- (۵) - علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند.
- (۳) - **چرا پیش بینی در علوم اجتماعی پیچیده تر از علوم طبیعی است؟** به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش ها و سایر پدیده های اجتماعی و تنوع آنها، پیش بینی در علوم اجتماعی پیچیده تر از علوم طبیعی است.
- (۴) - **چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟** زیرا علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را دارند. علوم اجتماعی، درباره فرصتها و محدودیت های فناوری به انسانها آگاهی می دهند و به آنها کمک می کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه صحیح استفاده کنند. از اینرو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند.
- (۵) - **موضوع مورد مطالعه علوم اجتماعی چیست؟ چند نمونه از شاخه های علوم اجتماعی را بیان کنید.** کنش های اجتماعی و پیامدهای آن؛ یعنی پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند. کنشهای اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش های مختلفی به وجود آمده است. اقتصاد، حقوق، سیاست، تاریخ، باستان شناسی، ارتباطات، مردم شناسی، جامعه شناسی، جمعیت شناسی، زبانشناسی، مدیریت، روانشناسی اجتماعی و جغرافیای انسانی از جمله رشته هایی هستند که پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند.
- (۶) - **جامعه شناسان علم جامعه شناسی را چگونه تعریف می کنند؟** برخی جامعه شناسان، جامعه شناسی را علم شناخت کنش اجتماعی و بعضی آن را علم شناخت ساختار اجتماعی دانسته اند.
- (۷) - **شاخه های مختلف جامعه شناسی از نظر سطح مطالعه بیان کرده و تعریف کنید؟ (۱) - جامعه شناسی خرد** که کنش اجتماعی و سایر پدیده های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه میکند؛ (۲) - **جامعه شناسی کلان** که ساختار اجتماعی و سایر پدیده های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می کند. ((**جامعه شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگرند**))
- (۸) - **رویکردهای مختلف در جامعه شناسی بر چه اساسی شکل گرفته اند؟ رویکردهای اصلی در جامعه شناسی را بیان کنید.**
- در جامعه شناسی بر اساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است. جامعه شناسی پوزیتیویستی، جامعه شناسی تفهیمی - تفسیری و جامعه شناسی انتقادی سه رویکرد اصلی جامعه شناسی اند.
- (۹) - **چه کسی به عنوان بنیان گذار علم جامعه شناسی شناخته می شود؟ وی ابتدا چه نامی برای این رشته انتخاب کرد؟**
- اگوست کنت، به عنوان بنیانگذار جامعه شناسی شناخته می شود وی ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.

۱۰- چرا اگوست کنت ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه شناسی انتخاب کرد؟ جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل اگوست کنت، بنیانگذار جامعه شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.

۱۱- جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به چه علمی نزدیک شود؟ چرا؟ جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. زیرا موفقیت های بی سابقه علوم طبیعی، برخی جامعه شناسان این دوره را علاقه مند کرده بود که جامعه شناسی را هرچه بیشتر به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند.

۱۲- کدام رویکرد در جامعه شناسی، جامعه شناسی را در زمره دانش های ابزاری می دهد؟ جامعه شناسی پوزیتیویستی

۱۳- در جامعه شناسی پوزیتیویستی پدیده های اجتماعی چگونه مورد مطالعه قرار می گیرند؟

۱- در جامعه شناسی پوزیتیویستی، پدیده های اجتماعی مانند پدیده های طبیعی دانسته می شوند و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می شود. بنابراین روش مطالعه آنها نیز یکسان دانسته می شود.

۲- در این رویکرد روش مطالعه جامعه همان روشی که در مطالعه طبیعت به کار گرفته می شود، یعنی روش حسی و تجربی است.

۳- همانطور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسانها فراهم می کند، جامعه شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسانها قدرت پیش بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می دهد.

۱۴- کدام اندیشمندان به عنوان پایه گذاران جامعه شناسی تفهیمی شناخته می شوند؟ ویلهلم دیلتای و ماکس وبر

۱۵- دیدگاه برخی متفکران اجتماعی نظیر دیلتای و ماکس وبر در باره همانندی پدیده های اجتماعی و طبیعی بیان کنید. در قرن نوزدهم میلادی برخی متفکران اجتماعی آلمانی از جمله ویلهلم دیلتای و ماکس وبر، مدعی شدند که هر چند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد اما انسانها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده های اجتماعی نیز با پدیده های طبیعی تفاوت دارند.

۱۶- وبر چه روشی برای فهم پدیده های اجتماعی پیشنهاد کرد؟ روش وی تحت عنوان کدام رویکرد در جامعه شناسی مشهور است؟

وبر معتقد بود کنش اجتماعی معنادار است و پدیده های معنادار را نمی توان همانند پدیده های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آنها را فهمید. این رویکرد در جامعه شناسی به «جامعه شناسی تفهیمی» مشهور شد.

۱۷- از دیدگاه وبر روش معتبر تحلیل پدیده ها اجتماعی نزد جامعه شناسان چیست؟ با اینکه وبر بر «روش تفهیمی» به عنوان روش ویژه علوم

اجتماعی تأکید می کرد اما همچنان علم را به علم تجربی محدود می دانست و معتقد بود، آنچه جامعه شناسان می گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، وگرنه ارزش علمی ندارد.

۱۸- چرا وبر معتقد بود جامعه شناسی نمی تواند در باره آرمان ها و ارزش ها داوری کند؟ زیرا علم را به علم تجربی محدود می دانست و معتقد

بود، آنچه جامعه شناسان می گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، وگرنه ارزش علمی ندارد. از این رو از نظر وبر جامعه شناس فقط می تواند آرمانها و ارزشهای اجتماعی را توصیف کند اما نمی تواند درباره این آرمانها و ارزشها داوری علمی کند، چون روش تجربی توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.

۱۹- جامعه شناسی انتقادی در چه قرن پدید آمد؟ در قرن بیستم، نوع جدیدی از جامعه شناسی به نام جامعه شناسی انتقادی پدید آمد.

۲۰- تفاوت روش تحلیل پدیده ها از دیدگاه جامعه شناسی انتقادی با سایر رویکردها در جامعه شناسی توضیح دهید.

جامعه شناسی انتقادی بیشتر از جامعه شناسی تفهیمی از علوم طبیعی فاصله گرفت. جامعه شناسان انتقادی علاوه بر روشهای تجربی و تفهیمی، روشهای دیگری را نیز به رسمیت می شناسند. همین روشها به آنها امکان می دهد که درباره ارزشها و هنجارها داوری کنند و برای عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب، راه حل هایی ارائه کنند.

(۲۱) - مهم ترین هدف جامعه شناسان انتقادی چیست؟ مهمترین هدف جامعه شناسان انتقادی، نقد وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب تر است.

(۲۲) - چرا جامعه شناسی انتقادی، دو رویکرد پوزیتیویستی و تفهیمی را محافظه کار میدانند؟ زیرا آن رویکردها نمی توانند درباره ارزشها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می دهند.

مقایسه سه رویکرد جامعه شناسی پوزیتیویستی، تفهیمی-تفسیری و انتقادی			
انتقادی	تفهیمی-تفسیری	پوزیتیویستی	نوع رویکرد معیار
کنش انسانی و نقش اراده در آن	کنش اجتماعی انسان	جامعه و پدیده های اجتماعی	موضوع
حس و تجربه + استدلالهای غیر حسی و غیر تجربی بر اساس فرهنگ و عرف اجتماعی	حس و تجربه با تفهم ( نگاه درونی برای دریافت معانی)	روش صرفاً حسی و تجربی	روش
شناخت پدیده ها ، داوری ارزشی و انتقاد از وضع موجود برای رسیدن به وضعیت مطلوب	شناخت پدیده ها ، پیش بینی و کنترل آنها و حفظ وضع موجود	شناخت پدیده ها ، پیش بینی و کنترل آنها و حفظ وضع موجود	هدف

گروه مشاوره فراهوش  
 INSTAGRAM : FARA\_HOOSH99  
 WEB : FARAHOOSH99.IR

### سوالات درس سوم جامعه‌شناسی (۳)

- (۱) - جامعه‌شناسان برای شناختن نظم اجتماعی از چه روشی استفاده می‌کنند؟ جامعه‌شناسان برای شناختن نظم، از امور آشنا و مانوس «آشنایی زدایی» می‌کنند؛ یعنی از دید یک فرد غریبه به موضوعات آشنا و روزمره اطراف خود نگاه می‌کنند و در کنار بی‌نظمی، نظم را می‌شناسند.
- (۲) - نظم به چه معنا است؟ نظم یعنی قرار گرفتن هر پدیده در جای خود.
- (۳) - نظم اجتماعی چگونه برقرار می‌شود؟ نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی برقرار می‌شود که ما انسانها برای با هم زندگی کردن پذیرفته ایم. جای پدیده‌ها را همین قواعد تعیین می‌کنند.
- (۴) - نظم اجتماعی (قواعد اجتماعی) چه پیامد و فوایدی به دنبال دارد؟ نظم اجتماعی پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آنها را امکان‌پذیر می‌نماید؛ باعث می‌شود که شما بدانید، می‌توانید چه توقعات و انتظاراتی از دیگران داشته باشید و اتفاقات غیرمنتظره، شما را از همکاری با دیگران باز ندارند به عبارت دیگر (ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازند و سامان می‌دهند، کنشهای ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند)
- (۵) - قواعد اقتصادی - سیاسی - خانوادگی در یک جامعه چگونه با هم مرتبط و هماهنگ هستند؟ جامعه‌شناسان برای پاسخ به این پرسشها، از «ساختار اجتماعی» سخن می‌گویند.
- (۶) - منظور از ساختار اجتماعی چیست؟ ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی ساختار اجتماعی نامیده می‌شود. ساختار اجتماعی چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.
- (۷) - با ذکر مثال توضیح دهید منظور از پویایی نظام اجتماعی چیست؟ منظور از پویا بودن نظام اجتماعی این است که بخشهای مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد، و هم می‌تواند در محیط خود تغییراتی ایجاد کند. برداشت روزافزون از منابع تجدیدناپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند. رشد جمعیت نیز از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند.
- (۸) - منظور از هم‌تغییری پدیده‌ها چیست؟ گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را «هم‌تغییر» می‌گویند.
- (۹) - چرا عده‌ای از جامعه‌شناسان علاقه مند شدند تا نظم جامعه را همانند نظم میان اعضای بدن یا اجزای یک ماشین بدانند؟ به سبب موفقیت‌های دانشمندان علوم طبیعی در شناخت قواعد حاکم بر بدن، پیشگیری از بیماریها و درمان آنها.
- (۱۰) - کدام دسته از جامعه‌شناسان نظم جامعه را همانند نظم میان اعضای بدن یا اجزای یک ماشین می‌دانند؟ جامعه‌شناسان پوزیتیویستی که علوم طبیعی را الگوی خود میدانند و روشهای علوم طبیعی را به کار می‌گیرند.
- (۱۱) - کدام دسته از جامعه‌شناسان علوم طبیعی را الگوی خود می‌دانند و روش‌های علوم طبیعی را در مطالعات خود استفاده می‌کنند؟ جامعه‌شناسان پوزیتیویستی
- (۱۲) - جامعه‌شناسان پوزیتیویست برای شناخت و کنترل جامعه و برقراری نظم اجتماعی چه اعتقادی داشتند؟ معتقد بودند، همان‌طور که فرمولهای فیزیک می‌توانند نظم میان اجزای یک خودرو را نشان دهند، جامعه‌شناسی نیز باید بتواند به فرمول‌هایی برای توضیح نظم اجتماعی دست پیدا کند و همان‌گونه که علوم طبیعی شناخت و کنترل طبیعت را برای ما ممکن ساخته است، جامعه‌شناسی نیز باید شناخت و کنترل جامعه و برقراری نظم اجتماعی را ممکن سازد.
- (۱۳) - در چه صورتی ما قادر به تغییر بنیادین در جامعه نبوده و فقط به تطبیق و سازگاری با آن اکتفا می‌کنیم؟ اگر جامعه را هم‌چون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم، یعنی آنرا واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود، در آنصورت ما فقط

می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود، تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.

**(۱۴) - در چه صورتی جایگاه انسان به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌یابد؟** یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسانها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد؛ درحالی‌که جامعه برخلاف طبیعت، محصول و مخلوق کنش‌های انسان‌هاست و نبود آن وابسته به انسان است

**(۱۵) - کدام رویکرد در جامعه‌شناسی به جای اینکه انسان را بر جامعه مسلط کند او را مغلوب جامعه می‌سازد؟** جامعه‌شناسان پوزیتیویست

**(۱۶) - دیدگاه جامعه‌شناسان پوزیتیویست در باره انسان و جامعه بیان کنید؟**

- در دیدگاه پوزیتیویست‌ها، انسان صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی دانسته می‌شود. در حالی‌که انسانها با موجودات طبیعی، تفاوت‌های بنیادی دارند.

- جامعه‌شناسان پوزیتیویست، جامعه را نیز صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده می‌دانستند و تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کمی می‌دیدند. از نظر آنها برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌ترند، در رفع نیازهای خود تواناترند و به همین دلیل پیشرفته‌ترند.

**(۱۷) - دیدگاه پوزیتیویست‌ها در باره مسیر پیشرفت جوامع بیان کنید؟** آنها گمان می‌کردند که همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند. در حالی‌که واقعیت این است که انسانها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند.

**گروه مشاوره فراهوش**  
**INSTAGRAM : FARA\_HOOSH99**  
**WEB : FARAHOOSH99.IR**